

Svar på Initiativärende av Andreas Exner (SD) och Kristian Silbvers (SD): Inventera humanitärt stöd till det ukrainska folket

Kommunstyrelsens beslut

Initiativärendet bifalles.

Stadsledningskansliet uppdras att genomföra en inventering om vilken utrustning som kan ges som bistånd, för att på så sätt vara beredd vid förfrågan.

Sammanfattning

Andreas Exner (SD) och Kristian Silbvers (SD) har vid Kommunstyrelsens sammanträde, den 2022-03-07, framställt ett initiativärende med rubriken ”Inventera humanitärt stöd till det ukrainska folket”.

Borås Stad ska som kommun göra allt som är möjligt för att bistå Ukraina och dess befolkning. Borås Stad har tagit ett samlat grepp för att hjälpa de flyktingar som kommit hit från Ukraina. I ett första skede har Borås Camping tagit emot flyktingar och i nästa skede kommer flyktingar att tas emot i Kyllared.

Utifrån följande juridiska bedömning föreslås initiativärendet ändå förklaras besvarat.

Förutsättningar för en kommun att lämna bistånd

Kommuner har möjlighet att, genom kompetensutvidgande föreskrifter i Lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter, lämna bistånd till ett land som också erhåller svenskt statligt bistånd. Bistånd får lämnas i form av utrustning, rådgivning, utbildning eller liknande. Bistånd i form av ekonomiskt stöd får endast lämnas för att genomföra utbildning och rådgivning.

I förevarande ärende torde ett eventuellt bistånd till Ukraina från Borås Stad främst handla om bistånd i form av utrustning.

Bistånd med utrustning till ett land som får svenskt statligt bistånd kan ske om utrustningen utgör sådant material som kommunen inte längre behöver för sin verksamhet, överbliven utrustning. Om däremot kommunen har för avsikt att sända icke överbliven utrustning till det aktuella landet ska åtgärden och omfattningen på biståndet anmälas till Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (Sida).

Vid en omvärldsbevakning av internationella biståndsorganisationer framgår att biståndsbehovet, i nuläget, främst utgörs av produkter hänförliga till

akutsjukvård. Samtidigt är det rimligt att en inventering sker för att kunna vara beredda vid en förfrågan. Utan en inventering vet vi heller inte om vi kan tillmötesgå förfrågan.

I ärendet redogörs avslutningsvis för aktuell lagstiftning.

Ärendet i sin helhet

Andreas Exner (SD) och Kristian Silbvers (SD) har vid kommunstyrelsens sammanträde den 2022-03-07 framställt ett initiativärende med rubriken ”Inventera humanitärt stöd till det ukrainska folket”. I ärendet står bland annat följande;

”Behoven är stora och akuta i denna svåra stund och vi bör fråga oss själva på vilket sätt vi kan bistå ett folk i nöd – så även Borås Stad.

Sverigedemokraterna anser att kommunen bör göra en inventering av möjligt humanitärt stöd som skulle kunna skickas till att hjälpa det ukrainska folket. Vår kommun bör omgående undersöka om det finns material av olika slag i våra verksamheter som kan avvaras och vara till gagn”.

Kommunstyrelsen beslutade vid sammanträdet att skicka ärendet på beredning till Stadsledningskansliet. I anledning härav lämnas följande svar.

Borås Stad ska som kommun göra allt som är möjligt för att bistå Ukraina och dess befolkning. Borås Stad har tagit ett samlat grepp för att hjälpa de flyktingar som kommit hit från Ukraina. I ett första skede har Borås Camping tagit emot flyktingar och i nästa skede kommer flyktingar att tas emot i Kyllared.

Samtidigt är det rimligt att en inventering sker för att kunna vara beredda vid en förfrågan. Utan en inventering vet vi heller inte om vi kan tillmötesgå förfrågan.

Förutsättningar för en kommun att lämna bistånd

Kommunerna har vissa särskilda befogenheter enligt ett antal kompetensutvidgande föreskrifter, vilka tidigare fanns i olika befogenhetsutvidgande lagar. Idag finns de kompetensutvidgade föreskrifterna samlade i Lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

Gemensamt för bestämmelserna i lagen är att de ger kommuner ”befogenhet” eller möjlighet att ägna sig åt verksamhet, som faller utanför kommunens allmänna på kommunallagen grundade kompetens. I lagen föreskrivs också inledningsvis (1 kap. 1 §), att den ”innehåller bestämmelser som ger kommuner och regioner ökade befogenheter i förhållande till vad som gäller enligt kommunallagen (2017:725)”. Av kapitel 5, Lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter, framgår under vilka förutsättningar en kommun kan lämna bistånd till annat land.

Av lagens 5 kap 4 § framgår att en kommun får lämna bistånd i form av utrustning, rådgivning, utbildning eller på annat sätt till ett land som får svenskt statligt bistånd. Bistånd i form av ekonomiskt stöd får endast lämnas för att genomföra utbildning och rådgivning. Av kommentarer till paragrafen framgår att biståndet får lämnas till ett ”land” – statsmakten i landet eller

t.ex. en utländsk kommun – eller (enligt 7 §) till ”en internationell hjälpporganisation för att utgöra hjälp till ett land i en rådande eller framtida nödsituation eller i en annan svår situation som är en följd av en nödsituation”. Biståndet får enligt huvudregeln inte ges formen av direkt penningstöd, utan ekonomiskt stöd får lämnas endast för att genomföra utbildning och rådgivning.

Aktuellt bistånd torde främst handla om eventuellt bistånd i form av utrustning. En kommun som bistår ett annat land med utrustning, får i skälig omfattning använda medel för transport och iordningställande av utrustningen och kommunen får även tillhandahålla och svara för ersättning till personal, som behövs för att utrustningen ska kunna tas i bruk på den plats där den ska användas. Det framgår av kommentarerna till paragrafen att det i uttrycket ”skälig omfattning” ligger ett krav på att kostnaden ska stå i rimligt förhållande till värdet av utrustningen.

Bistånd med utrustning till ett land som får svenskt statligt bistånd kan ske om utrustningen utgör sådant material som kommunen inte längre behöver för sin verksamhet, överbliven utrustning. Om däremot kommunen har för avsikt att sända icke överbliven utrustning till det aktuella landet ska åtgärden och omfattningen på biståndet anmälas till Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).

Den här föreskrivna anmälningsplikten sammanhänger med att den internationella biståndsverksamheten primärt är en statlig angelägenhet och att staten därför fortlöpande måste få information om omfattningen av den kommunala biståndsverksamheten.

Utgångspunkten är således att kommuner har möjlighet att lämna bistånd i form av utrustning, rådgivning, utbildning eller liknande och att bistånd i form av ekonomiskt stöd endast får lämnas för att genomföra utbildning och rådgivning.

Vid en översiktlig genomgång av information på hjälporganisationers webbsidor framgår att det som gör mest nytta är att skänka pengar (vilket inte är möjligt för kommunen enligt ovan). Det framgår också att sändning av gåvor till området riskerar att ge motsatt effekt. Vid en omvärldsbevakning framgår följande omständigheter och behov av bistånd till det ukrainska folket.

- I ett uttalande från Röda korsets generalsekreterare i frågan 2022-03-09 kan bland annat utläsas ”Att samla in saker istället för pengar kan orsaka praktiska problem med att hantera gåvorna.”
- Från ett utdrag på Röda korsets webbsida under frågor om att skänka kläder, mat, varor etc. kan utläsas följande ”Varor som nationella rödakorsföreningar inte har efterfrågat eller har planerat för, kan ha en motsatt effekt på verksamhetens effektivitet.”

- Svenska kyrkan Act konstaterar följande ” De viktigaste behoven i nuläget är mat, vatten och hygienartiklar. Filtar och madrasser behövs också för tillfälliga sovplatser. Alla dessa produkter införskaffas i närområdet. Vi skickar alltså inte material från Sverige, men är i behov av pengagåvor.”
- Hos samordnare för Svenska kyrkan lokalt i Borås finns också erfarenheter att hämta från flyktingkrisen år 2015, då det fanns svårigheter i samband med att skicka en klädinsamling.
- Vid kontakt med företrädare för Sahlgrenska International Care framgår att man i dagsläget endast är i behov av produkter hänförliga till akutsjukvård.

Samtidigt är det rimligt att en inventering sker för att kunna vara beredda vid en förfrågan. Utan en inventering vet vi heller inte om vi kan tillmötesgå förfrågan.

Nedan följer utdrag ur Lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

Lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter

Bistånd

5 kap 4 §

Kommuner och regioner får lämna bistånd i form av utrustning, rådgivning, utbildning eller på annat sätt till ett land som får svenskt statligt bistånd. Bistånd i form av ekonomiskt stöd får lämnas endast för att genomföra utbildning och rådgivning.

Bistånd till transporter

5 kap. 6 §

Kommuner och regioner som lämnar bistånd i form av utrustning får i skälig omfattning använda medel för att transportera och ställa i ordning utrustningen så att den kan tas i bruk.

Bistånd genom förmedling till internationell hjälporganisation

5 kap. 7 §

Bistånd enligt bestämmelserna i 4–6 §§ får också lämnas till en internationell hjälporganisation för att utgöra hjälp till ett land i en rådande eller framtida nödsituation eller i en annan svår situation som är en följd av en nödsituation.

5 kap. 8 §

Kommuner och regioner ska förvissa sig om att bistånd som lämnas kommer till avsedd användning. Detta gäller dock inte om biståndet avser utrustning som kommunerna och regionerna inte längre behöver för sin verksamhet.

Överbliven utrustning

5 kap. 9 §

Kommuner och regioner som lämnar bistånd till ett land som får svenskt statligt bistånd ska anmäla åtgärden och omfattningen på biståndet till Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida). Anmälan ska dock inte göras om biståndet avser utrustning som kommunen eller regionen inte längre behöver för sin verksamhet.

Beslutsunderlag

1. Initiativärende av Andreas Exner (SD) och Kristian Silbvers (SD): Inventera humanitärt stöd till det ukrainska folket

Beslutet expedieras till

Ingen Expediering

För Sverigedemokraterna,

Andreas Exner (SD)
Kommunalråd

Kristian Silbvers (SD)
Ledamot, kommunstyrelsen